

DANIEL PIETER BEZUIDENHOUT.
Orange Free State Monthly
Magazine. December 1879

Voortrekkerverhaal

van Daniel Pieter Bezuidenhout

Geboren op 19 November 1813,
op die plaats Bakfontein,
Uitvlugt, tusschen Winterveld en
Nieuwveld, district
Graaff-Reinett, Kaap-Kolonie en
thans woonachtig in het
district Bethlehem, O.V.S.

Die naam van mijn vader was
Wijnand Frederik Bezuidenhout. Hij
was een neef van Bezuidenhout van
Slagtersnek. Wij zijn ingetrokken
met 110 man, en hadden als
Hoofdkommandant Gert Maritz,
en als tweede Kommandant
Hendrik Potgieter. Eerst zijn wij
gegaan naar Marico om Selikatz
te straffen voor moorden die hij
gepleegd had overkant Vaalrivier.
Hij heeft de Liebenbergs en
Erasmus vermoord. Wij hebben
Selikatz verdreven, en Lindley,
de Amerikaanse zendeling
uitgebragt. Ook Dr. Adams, en nog
een man, en twee wit vrouwen.

Toe wij op Blesberg terug waren,
kwam Retief bij ons, van Retief's
Post, district Fort Beaufort,
Kaapkolonie. Wij zijn toen zoo
ver als Zandrivier getrokken.
Retief is toen gekozen als
Gouverneur, en Gert Maritz als
eerste President. Daar is voor de
eerste maal Volksraad gehouden.

Van Doornberg zijn 5 mannen
uitgezonden om een weg naar
Drakensberg te zoeken, met doel
om Natal te vinden. Er was een
klein "trekkie" menschen voor
ons geweest, die van Rensburg
en Trichardt. Die is Noord Oost
landwaarts ingegaan. Rensburg
werd vermoord, en Trichardt zond
rapporteurs naar Delgo.

Nu zal ik voort gaan om te vertellen
hoe het met ons trek gegaan is.
Retief zeide "De menschen (onder
Rensburg en Trichardt) gaan te ver
Noord; ek wil een handel hebben,
en wij moeten dus trachten een
Baai te vinden".

Toen is Retief met eene
commissie van 15 man, met vier
wagens, gegaan om Natal's Baai
op te Zoeken. Die 15 man waren:-
Pieter Retief, Barend Johs.
Liebenberg, Jan H. de Lange,
Roelof Dreijer, Coenraad Meijer,
Luijkes Meyer, Wijnand Marais,
Nicolaas Liebenberg, Cornelis
van Rooijen, Isaac Nieuwkerk,
Josef van Dijk, Piet Oosthuizen,
Daniel Bezuidenhout, Piet Meyer,
en nog een, maar zijn naam heb
ik vergeten.

Wij (de Commissie) gingen toen
naar Natal en vonden Natal's Baai.
Daar vonden wij 53 Engelschen
– geen blanke vrouwens – net
zwarte.

Van Port Natal nam Retief Thomas
Holster meê als tolk, en gingen wij
naar Dingaen. Wij (de 15 man)
gingen met onze vier wagens
tot aan Tugela's mond. Van daar
ging Retief met 5 man te paard
naar Dingaen. Die vijf mannen
waren, - Coenraad Meyer, Luijkes
Meijer, Barend Liebenberg, Daniel
Bezuidenhout, en Roelof Dreijer,
(almal dood, buiten ik). Wel, toen
wij bij Dingaen kwamen heeft hij
ons goed ontvangen, maar hij was
niet te spreken tot den derde dag.
Op den derde dag is Retief met

zijn vijf man gegaan naar Dingaan. Toen wij bij hem kwamen was Dingaan zijn vraag: "Wat kom julle hier haal?" Retief gaf antwoord door den tolk, Tjomas Holster, "Wij kom een lap grond van jou te koop. Wij kom van ver, ons land is klein, en wij worden veel in getal, en kan daar niet meer bestaan; wij zien dat jij een groot land hebt, dat leeg ligt, en zonder inwoners van Drakensberg tot aan de zee – en wij willen dit land van jou koop." Dingaan zeide: "Hoe kan jij kom om grond van mij te koop; jullie het net nou mij volk geschiet, en hulle beeste geneem."

Retief verklaarde ons voor onschuldig, en toen vernam hij verder van Dingaan, dat niet lang geleden zekere personen, gekleed zooals de Boeren en rijdende op "ossen zonder hoorns" – zooals Dingaan paarden noemden – (welke dieren hij nimmer te voren gezien had), 's morgens vroeg gekomen waren bij een kraal van Dingaan's volk, op die grenzen van Zululand, en onder een geschreeuw van Maboela! Maboela! (de Boeren! de Boeren!) hadden zij de bewoners van de kraal op den loop gejaagd, en zowat 300 van hunne beesten weggevoerd.

Daarop zeide Retief: "Dit is niemand anders als Sekonyella, want hij is de eenigste kaffer die paarden heeft, en sommige van zijn volk dragen ook kleren zooals wij."

Dingaan zeide:- "Als dit Sekonyella was, en julle onschuldig is, dan moet julle dit eerst bewijs. Ik sal jou de eigenaars van die gestole beesten meê geven, en ook een van mijn Generaals. Gaat terug naar jou mensche, geef mij volk vrijheid om het vee van jou menschen te onderzoek en te zien of er niet van hun vee onder is, en indien niet, gaat en wijs waar mijn

volk zijn vee is." Retief stemde hierin toe, en wij gingen terug over de Drakensbergen tot aan de Wittenbergen waar Sekonyella was. Toen wij dicht bij Sekonyella kwamen, heeft Retief de Zulus van Dingaan kleeren laten aantrekken.

Voor die Commissie van 15 man naar Natal gegaan was, was er eene onderhandeling tusschen ons en Sekonyella omtrent een trekpad, daar wij hebben wou dat Sekonyella ons verlof moest geven tegen betaling om door zijn land naar Natal te trekken, en toen wij nu terug kwamen van Dingaan zond Retief boodschap aan Sekonyella dat wij nu gekomen waren om te horen hoe of het was omtrent het pad. Wij kwamen eerst bij de zendeling Daumas (die Zendeling by Sekonyella was) aan. Den volgenden dag kwam Sekonyella, en gaf te kennen dat zijn moeder (die nog de hoogste stem in zijnen raad had,) gewillig was ons een trek pad te geven. Ik had een paar boeijen in mijn zak, en terwijl Sekonyella op den grond zat liep ik hem bij, en zeide "Kijk wat voor moeije ringen," en daarmede sloot ik om zijne handen in de boeijen en zeide; "Zoo vang wij de schelms in ons land."

Retief zeide toen, "Sekonyella, op mijn naam hebt jij kwaad gedaan. Laat de beesten van de Zulus die jij genomen hebt, komen."

Op den eerste dag bracht Sekonyella 150 beesten, en daar waren reeds van de Zulu beesten onder, hetwelk een bewijs was dat Sekonyella schuldig was. Op den tweeden dag zond Retief om het vee van Sekonyella bij mekaar te maken. Sekonyella bleef als gevangene. Toen brachten wij op den avond van den tweeden dag een groot getal vee bijeen, en, daaronder hebben de Zulus van

Dingaan bijna al hun gestolen vee teruggevonden.

Op den derde morgen zeide Retief aan de Zulus: “Jaag julle eigendom uit, en als er aan het getal kortschiet, zoek dan van Sekonyella zijn vee uit, totdat het getal vol is.” De Zulus dee zulks.

Verder heeft Retief van Sekonyella afgenomen, 53 paarden en 33 geweurs, als eene boete om dat hij van die paarden en geweurs misbruik had gemaakt, en, in onze naam, daarmee een strooptocht tegen zijne buuren had gemaakt.

Toen zijn wij teruggekeerd, en stond onze trek bij Moordspruit, Blaauwkrantz, en Boesmansrivier onder Drakensberg. Van daar is Retief gegaan met 60 man om de beesten die wij van Sekonyella hadden afgenomen naar Dingaan te nemen, en hem te bewijzen dat wij onschuldig waren. Ik bleef achter op Blaauwkrantz.

Gedurende den tijd dat Retief weg was naar Sekonyella, zijn twee Engelsche van Natal (te weten Garnett en Stubbs), bij Dingaan geweest, en vroegen aan Dingaan, “Wat is jou wet omtrent wegloopers, die aan hun koning ontrouw is?”

Dingaan zeide dat volgens zijne wetten, zulke wegloopers gedood moest worden. Toen hebben Garnet en Stubbs gezegd dat wij zulke wegloopers waren.

De rede waarom de twee Engelsche op de manier tegen ons te werk gingen was, dat toen Retief van zijne 5 man van Dingaan naar Port Natal terug kwam, had hij een “meeting” met de 53 Engelsche gehouden. Zij vroegen hem wat of van hen worden moest, als de Boeren in Natal kwamen wonen – waarop Retief antwoord gaf, “Wel julle is de eerste inwoners, en moet

dus de voorkeur hebben. Wij zal ieder van de 53 Engelsche die hier zijn, 6 000 morgen van den besten grond laten uitzoeken – maar, daar wij de groote meerderheid in getal zijn, moet julle onder onze regering staan”. Hiermede waren zij ontevreden, en daarom hebben zij Stubbs en Garnett naar Dingaan gezonden om hem tegen Retief op te maken, - en ik twijfel niet dan dat di de oorzaak was van den grooten moord bij Dingaan’s kraal, want de eerste keer toen wij vijf mannen tezamen met Retief bij Dingaan waren, heeft hij ons op de vriendelijkste wijze onthaald met mielies, en honing, en kaffer-bier, en rund-vleesch, en al wat het land opgaaf.

Wel Retief is toen naar Dingaan terug gegaan met de beesten zooals ik gezegd heb. Wat toen daar plaats gevonden heeft is te wel bekend, zoo dat ik het niet behoeft te herhalen. Bovendien was ik er niet bij, want zooals ik gezegd heb, bleef ik achter bij de wagens op Blaauwkrantz. Alleen kan ik dit zeggen dat, nadat wij Dingaan geslagen hadden op Bloedrivier, zijn wij opgetrokken naar Dingaan’s stad, en daar op een doornbult lagen al de geraamten van de vermoorde boeren, en op een lijk vonden wij een bladzakje – waaraan wij erkende dat het de geraamte van Retief was – en in het bladzakje was het tractaat tusschen Dingaan en Retief gemaakt, en alhoewel het zakje zoo lang daar gelegen had in wind en weer, was het papier waarop het tractaat geschreven was nog wit en onbeschadigd, en de schrijft duidelijk leesbaar. Generaal Andries Pretorius nam dit papier. Ik meen dat Marthiunus Wessel Pretorius het nog in zijn besit moet hebben.

Wel, wij waren met de vrouwen en kinders achter gebleven onder Drakensberg langs Blaauwkrantz

en Boesmanskloof – niet in laagte, maar allen in kleine trekjes van 3 of 4 wagens ieder, elke familie afzonderlijk, al langs Blaauwkrantz-rivier af. Wij waren doodgerust want er was vrede, en daar Retief het vee van Dingaan's volk terug gekregen had, konden wij niet anders denken dan dat alles nu goed gaan.

Dit wist Dingaan, en om ons overwacht op het lijf te komen, zond hij onmiddellijk na den moord van Retief en zijne 60 mannen, een Zulu commando uit om ons 's nachts aan te vallen. Blaauwkrantz ligt tusschen Ladysmith en Weenen, naar de kant van de zee.

De eerste aanval van de Zulus was bij Barend Js. Liebenberg, de tweede bij Wijnand Frederick Bezuidenhout (mijn vader.) Ieder stond met zijn vee afzonderlijk – geene lagers.

Van de Liebenberg's zijn uitgekomen vier zoons, die te zamen met de jonge Biggar de kaffers te gemoet gingen; de andere Liebenbergs zijn allen vermoord. Die jonge Biggar was een bastaard Engelschman uit Port Natal. Hij en de Zulus verstonden elkaar, en hij moet met verraad gehandeld hebben, want hij ging onder de Zulus zonder dat zij hem eenig kwaad deden. Toen van Voren, die een schoonzoon van Liebenberg was, en bij Liebenberg zijn 'trek' was, dit zag, schoot hij Biggar den arm af. Daarom zeide Biggar "Oom jij het mijn arm afgeschoten". Van Voren zeide "Wat zoek jij dan onder die Kaffers?" en toen schoot hij Biggar dood.

Liebenberg zijn trek was de onderste in Blaauwkrantz-kloof, en werd dus het eerste aangevallen.

De tweede aanval was op Adriaan Js. Rosso, die vermoord werd met vrouw en 4 kinders. Twee van de kinders hebben wij den volgende dag gevonden, zwaar gekwetst maar nog levend. Elizabetta Johanna Rosso had 16 assegai steken, en is den volgenden dag dood. Adriaan Johannes Rosso, Adriaan zn., had 32 assegai steken en is levendig uitgekomen. Hij is bij mij op de plaats 18 jaren oud geworden – hij was mijn zuster's kind – en is toen gestorven aan een van die wonden die nimmer volkomen genezen wilde. Dit was een steek die hij onder de borst gekregen had, en achter zijn blad uit. Het buik-vlies bleef altijd oop, en als hij adem haalde kon men dat vlies zien open gaan.

De derde aanval was op mijn vaders 'trek' bestaande uit vijf wagens en drie vel tenten, en daar waren drie mannen bij, te weten mijn vader, Roelof Botha – mijn zwager – en ik.

Het was omtrent 1 uur's nachts, en donker maan. Wij stonden op en reuge bultje, nabij doorn boomen. Wij hadden 3 of 4 kwaaije dappere honden, die er niets uimaakt om een tijger aan stuk te scheuren. Ik hoorde de honden blaffen en vechten, en dacht dat het een tijger was. Ik stond op, en ging met niets aan als mijn hempd en onderbroek om de honden aan te hitzen, en toen ik zoowat 300 treden van de wagens af was, toen hoorde ik de z-r-r van assegaien en schildvellen, en bespeurde dat het geen tijgers maar Kaffers waren, waarmee de honden aan't vechten waren.

Ik schreeuwde terug naar mijn vader, 'Hier is kaffers, en hulle steek de honde dood!' en ik liep terug

naar de wagens om mijn geweer te halen, daar ik ongewapend was. Maar de wagens waren reeds omsingeld van drie kringen Kaffers. Ik heb nogtans getracht om met mijn handen te stooten en te worstelen om door de Kaffers heen bij mijn geweer te komen.

Toen ik door de drie kringen op deze wijze gekomen was, vond ik dat er aan den binnekant nog een klomp Kaffers om de wagens gehecht was. Toen ik nog aankwam hoorde ik mijn vader zeggen, "O God" en ik kon hooren dat hij in zijn bloed smoorde. Hij had een steek net hier boven zijne borst, in den gorgel. Roelof Botha heeft 3 schoten gevuid, en er lagen 3 Kaffers die hij getroffen had, en toen riep hij ook, "O Heer!" Dit was het laaste dat ik hoorde, en ik trachtte toen om weer van de wagens af weg, door de 3 kringen Kaffers heen te komen. Toen kreeg ik den eersten assegaai, op den knop van mijn schouder, door de borst, langs de ribbenbeen. De 2den assegaai kreeg ik op mijn bout-been zoodat het punt van de assegaai op het been kromde, zoo als ik later vond toen ik hem uittrok. Den 3den assegaai kreeg ik aan den bovenkant van mijner linker knie – al de wonden zijn aan mijnen linker kant. Den 4den assegaai kreeg ik hier aan den bovenkant van den kneukel door de zenuwen onderkant de kuit. Ik geraakte toen onder onze beesten, en stond een oogenblik te luisteren. Toen hoorde ik geen mensch meer die een geluid maakte – alles was dood, en de Kaffers waren bezig om de tenten en wagens te scheuren, en af te breken, en de honden en hoenders dood te steken. Zij lieten niets in't leven. Daar was van vrouwen en kinders die bij de wagens van mijn vader vermoord zijn, mijne moeder Elizabetta Johanna, geb. Liebenberg, mijne vrouw Elizabetta Cecilia Smit, mijne schoonmoeder

weduwee Anna Smit, geb. Botha, eene zuster van mij, Susanna Margarita, getrouwd met Botha, een klein kindje van haar, Elizabetta Johanna, omtrent 5 maande oud, nog eene zuster van mij, Maria Adriana Bezuidenhout, ook mijne zusters, Rachel Jacoba en Cornelia Sophia, een broertje genaamd Hendrik Cornelis, een dochtertje van mij, Anna Bezuidenhout, die met de moeder zaam vermoord is (zij was oud 11 maanden). Mijne vrouw lag in bed van een kindje van 3 dagen oud, die is ook met de moeder zaam vermoord, en wij vonden op den volgenden dag mijne vrouw met hare borst afgesneden, en het lijkje van mijn kind aan de bloederige borst gelegd. Daar was nog een broeder van mij, Petrus Johannes, 14 jaren oud. Hij sliep in mijn vader's tent, en toen ik schreeuwde, "Hier is Kaffers", verstond hij dat ik zeide "De schapen loopen." Hij sprong uit, en toen kreeg hij slechts een assegaai steek lang zijn rug-vel, en sprong tusschen de doorn boomen. Den volgenden middag laat kwam hij op Doornkop aan. Hij wist waar de paarden liepen, had zijne kruisbande aan elkaar geknoopt, het makste paard gevangen, en opgeklommen, en dreef 7 ander paarden voor zicht uit, en zoo is hij ontkomen.

Ik ben toen van daar al langs Blaawkrantz-rivier op gegaan om de andere menschen te wekken. De eerste familie die ik kreeg was die van Zybrant van Dijk. Dit was omtrent 2 uur's nachts, en donker maan. Ik had schaars de vrouw en kinders wakker gemaakt en van den wagens weg genomen, of de Kaffers waren daar. De 2de familie die ik wekte was van Scheepers – de man was te zamen met Retief vermoord, er waren niets als vrouwen en kinders daar. De 3de was van Hans Roets, Petrus

v. Voren en Karel Geer, met hunne families. Dit was de laaste; toen brak den dag en wij zijn allen (te zamen 196 mans, vrouwen, en kinderen) over den grasbult heen naar Doornkop te voet gegaan, waar de familie van Retief en de Krelings stonden, om 12 uur's middags kwamen wij te Doornkop aan. De menschen die langs Moordspruit en Boesmansrivier afstonden zijn allen vermoord. Daar zijn de Besters en Bothas vermoord. De Botmans waren dappere kerels, en hebben zich zoo goed geweerd dat de Kaffers eerst niet in staat waren hunne wagens in te nemen, maar op laaste dreven zij – de Zulus – hun eigen beesten op hun af, en mengde zich toen met de beesten, zodat de Botmans ze niet meer doodschieten konden, en op die wijze zijn zij de wagens bijgekomen. Boven aan Blaauwkrantzrivier zijn de Juffvr. van der Merwe en Juffvr. Prins uitgekomen, beide zwaar gewond. De senuwen van Juffvr. Prins waren allen afgesneden zoodat zij daarna altijd mank ging. Toen trokken wij in lagere; vele gekwetsten zijn uitgekomen. Toen kreeg ik 4 weezen bij mij om voor te zorgen, en wij hadden zware tijden.

Mijn vader en ik hadden 7 000 schapen en veel geld – alles was weg, en ik had niets over als een broek en een hemd. Ik had Johanna van der Merwe, klein Rosso, en nog 2 anderen om te verzorgen, en ik had geen voedsel noch deksel. Wij hadden niets als Kafferkoren. Later heb ik een pistool gekocht, en met mijn gewonden arm in een doek reed ik de elanden achteraan, bracht ze tot dicht aan de wagens, en schoot ze dan dood. Dan kwamen se weduwe en weezen, en kregen vleesch. Was het niet dat wild zoo volop was, waren wij allen van honger vergaan.

Die weduwe van Retief is lang daarna eerst gestorven in Mooirivier. Kootje Retief was haar eenigste zoon, en Deborah Retief haar eenigste dochter. Die was 3 keeren getrouwd, eerst met Luijkes Meijer, toen met Dolf Landman, en toen met Pretorius.

Onze eerste lager stond boven aan Blaauwkrantzrivier; van daar trokken wij naar Boesmansrivier.

De 2de lager stond aan deze zijde van Boesmansrivier. Van die lager is het gezelschap toen verdeeld geworden. Een gedeelte trok met Hendrik Potgieter weer Drakensberg uit naar Zoutpansberg, maar het ander gedeelte, bestaande meestal uit menschen die familie betrekkingen in Natal verloren hadden, wilde het land niet verlaten na dat zij zoo veel bloed daar hadden opgeofferd.

Dat gedeelte is toen getrokken tot boven aan Boesmansrivier, en een lager gevormd, die wij Gats-lager noemden, omdat het in een holte lag, omsingeld van hoogte bergen. Daarheen heeft Dingaan toen zijn commando gezonden, dat 3 dagen met ons vocht, en onze beesten en schapen op eene liederlijke manier ruineerden. In die slag is slechts een man vermoord, Hans Froneman. Hem hebben zij van den lager weg gekeerd. Hij sprong in een gat-water en lag onder een gras-pol; maar zij staken met assegaaien in het water tot dat zij hem vonden, en hebben hem toen op hunne gewone wijze oopgevekt, zijn schaamte afgesneden en in zijn mond gestoken.

Op den 3de dag avond van de slag bij Gats-lager, trok het Kaffer commando terug. Daarna is een paarden commando onder bevel van Piet Uijs tegen Dingaan opgetrokken; aan de overzijde van

Buffelsrivier kwamen zij een kaffer commando tegen. De overmacht van de Zulus was zoo groot dat zij verplicht waren om te retireren, en zij zijn door de Kaffers tegen een sloot vast gekeerd en daar is Piet Uijs in den slag gebleven. Op dien dag zijn er, geloof ik, 5 man gebleven, en meen 2 of 3 Malans zijn gesneuveld, en een zoontje van Piet Uijs, oud omtrent 12 of 13 jaren. Hij was een dapper kêreltjie. Hij was alreeds ver van de Kaffers, maar toen hij terug keek en zag dat zijn vader omsingeld was, reed hij terug, en, nadat hij 2 Zulus doodgeschoten had, stierf hij bij zijn vader. Ja! Als alle Afrikanders zoo als klein Uijs was, dan – dan - maar . . . ! Wel in het jaar daarop volgend (1839) kwam Andries Pretorius uit Graaff-Reinet, en werd hij gekozen als commandant. Wij waren al dien tijd in Gats-lager, en een lager stond bij Klein Tugela – Maritz-lager.

Toen is Pretorius gegaan met 400 man, als Generaal. Ik was er bij. Toen hadden wij de Zondags slag in Bloedrivier waar wij 3500 Kaffers doodschoten. Wij hadden de lager met wagens gemaakt. Tusschen de wagens hadden wij lang leeren vastgehecht, en aan de wielen waren beeste vellen gespant.

Op het achterstel van ieder wagen waren hoopjes kruid, en kogels, en toen het gevecht plaats vond, en de Kaffers in duizenden niet meer dan 10 treden van ons af waren, hadden wij slechts tijd om een handvol kruid in het geweer te gooijen, en dan die kogel boven in den tromp, zonder dat er tijd was om die nog met den laaistok naar onder te drukken.

In mijn geheugen blijft er niets meer van dat gevecht over dan een gewoel en geschreeuw en gekerm, en een zee van wreede zwarte aangezichten; en een

dikke rookdamp die loodrecht van die aarde opsteeg. Van Bloedrivier zijn wij opgetrokken naar Dingaans stad. Toen wij daar kwamen was Dingaan gevluht, en wij vonden niemand. Wij hielden toen eene vendutie op Dingaan's stad, van olifants tanden, kralen, en andere kostbare dingen die wij daar vonden. Onder anderen was er eene zilvere beker, die Andries Pretorius kocht voor £60. Ik geloof Marthinus Heeft dien nog.

Van Dingaan's stad trokken wij op, naar den regter kant van Wit Umvoloos (Viloes Imsilobi of Wit Zandrivier). Onder aan de rivier in Boschpoort was Dingaan met zijne krijgsmacht. Hij dreef ons de Umvoloos door, en 5 van onze mannen bleven in de slag, onder anderen Jan Oosthuijsen, Gert Scheepers, en de oude Biggar.

Toen is Andries Pretorius naar het binneland gegaan om zijn eigen trek te halen. Na de Zondag slag op Bloedrivier zijn al de natien die Dingaan vroeger overwonnen had, van hem afvallig geworden. Matoba, Job, Sapos, Hoetsi, en Umpanda die kwamen toen allen bij ons om vrede smeken. Pretorius gaf ze vrede. Umpanda was de voornaamste onder hem, daar de helft van Zululand hem als kaptijn erkende.

Nadat Pretorius met zijne familie terug gekomen was, werd hij weer als kommandant gekozen en wij trokken weer tegen Dingaan uit met 400 mannen. Pretorius had aan Umpanda vrede geschonken, mits Umpanda's krijgsmacht strandwaarts ging tegen Dingaan. Toen wij optrokken, zond ou Sapos de vader van Umswaas, 3 kaptijns, en Pretorius zeide, "Wel, ik geef julle vrede, mits julle Dingaan zijn kop hier breng." Toen ging Umpanda strand langs, en wij boven langs met 400 man. Onze wagen lager bleef aan den overkant

van Wit Umvoloos, en het paarden kommando ging door, en dreef Dingaan door Pongolo. Hij vlugte altijd voort, tot aan Bamboesberg overkant Umgoesa rivier. Daar heeft Saposha hem gevangen genomen. Op den eersten dag (volgens Kaffer verhaal) heft Saposha Dingaan gestoken, van onder zijn voet-zolen tot boven op zijn hoofd met scherpe assegaaien, niet dieper als door zijn vel. Den tweeden dag heeft hij van honden laten bijten. Den 3den dag vroeg Saposha aan Dingaan, "Dingaan, is gij nog de Regenmaker? Is gij nog de grootste man die hier leeft? Kijk! Daar komt de zon op. Gij zal hem niet sien ondergaan;" en daarmee nam hij een assegaai en boorde Dingaan de oogen uit. Zoo heeft een van Saposha's Kaffers die er bij mij het verhaald. Met zons-ondergang was Dingaan dood, omdat hij geen water of kost voor 3 dagen tong gekregen had. Zoo was het einde van Dingaan.

Na dat Dingaan aldus over Pongola verdreven was, en gedood was, zijn de commando van ons en van Umpanda bij elkaar gekomen - Umpanda was altijd dicht bij on lager. Van daar zijn wij opgetrokken, en hebben die groote macht van vee buit gemaakt. Er waren 46,000 beesten, en wij deelden die met de afvallige kaptijns van Dingaan. Wij kwamen terug met het paarden commando tot aan Umvolosi. Daar zeide Pretorius "Umpanda, Dingaan is verdreven; zijn rijk is gedaan; Ik stel jou nu aan als koning over het overblijvende Zulu geslacht. Gij ziet dat ik den grond ingenomen heb tot aan de Wit Umvolosi (mond van St. Lucia Baai). Jij hou nu vrede met onze menschen zoo lang jij leef. Dan geef ik jou, als eene vergunning – want het is mijn grond die ik met mijne wapens veroverd heb – de koninkrijk van Zululand." Toen hebben wij in tegenwoordigheid

van Umpanda en zijn volk 22 kanon-schoten afgelost. Wij hebben den dag en datum n jaar getal uitgekapt op 2 groote lange klippen. Een daarvan hebben wij ingeplant, en een onder den grond begraven op Umvolosi's wal. Van daar is Umpanda toen vertrokken, en is koning geworden van de Zulus, en heeft vrede met ons gehouden tot aan zijnen dood:

Tot wederziens,

DANIEL PETER BEZUIDENHOUT.

Opmerkings:

1. Verteller se Genealogiese besonderhede:
b4c2d3e4f4 - Daniel Pieter Bezuidenhout *29.11.1813 ~ Graaff-Reinet 11.4.1814 + 1895 x Graaff-Reinet 25.12.1835 Elizabeth Cecilia Smit + Bloukrans 17.2.1838 x x Pietermaritzburg 4.11.1838 (Susanna) Catharina Dorothea de Lange *21.6.1822 ~Uitenhage 18.12.1822 – jongste suster van Hans Dons de Lange.
2. Die oplettende leser sal merk dat die verteller gebore is te "Uitvlugt, tusschen Winterveld en Nieuwveld, district Graaff-Reinett". Histories is dit korrek, maar Beaufort-Wes word enkele jare later op 27.11.1818 gestig en sedertdien ressorteer die betrokke wyke onder laasgenoemde. Die wyke is geleë noord van Beaufort-Wes en ten weste van die latere dorp Hopetown.

BRONNE

Heese J.A. Suid-Afrikaanse Geslagregisters Deel . A-C Geredigeer deur RTJ Lombard. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, Pretoria. 1986 (bl. 267)
VISAGIE J.C. Voortrekker-stamouers 1835 – 1845. Universiteit van Suid-Afrika. Pretoria. 2000.
VAB: Lëer 0.11/